

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 36.

Lýsingarprísir fyri þettirgild: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 2. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst áviðtáttur í prísinum.

Tírsdag hin 8. septembir 1931.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsum, breiðsavnarstaðum og skrivstovuni. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BRENÐ

træffes 11-5. Telf. 114.

Morð, andaligt og kroppsligt.

Svar til „Dimmu“.

Teir, ið drignir eru eftir
hárinum, erpa sær av
roysnisbrøðum.

Um dagirnar kom »Dimma« út í herkleðum, sum so ofta fyrr, táid menn hava borið fram hugsan sína um móðurmálsins skerda rætt í Foroyalandi. So hevur hon nú í mong ár farið í hernað, táid útlið hevur verið fyri, at hetta forfjónaða mál skal hava komið til sín rætt. Í »Dimmu« og í sambandinum er einki streymaskifti í so máta, tí sjávt um tað stundum kann hava sæð út til, at summir sambandsmenn hava vilja lagt okkurt gott orðið inn fyri sína móðurtungu, so hevur tað tó í royndum víst seg bert at verið »ein sjónhvoring fólks« — sambandsheildin var altíð líka horð, kold og korg.

Við stórar undirskrift — »L.-S.« — kólar blaðstýrisskrivari »Dimmu«sar á odda í blaðnum við einari grein, ið heiðrað er mæ. Nú, táid »L.-S.« er soleiðis farin í kóla, so kundi tað verið vert at ansað um, hvatíð voldir hetta kól, og her er tað, at kólarin ger seg skyldugan so sváran móti tí frægasta, ið skuldi sitíð honum í høvdiinum, nevniliga eygunum, í hvussu so er at døma eftir tí, hann skrivir. Tað er eins og hann hevur vent eygunum við, so rangueyguni venda út eftir, meðan sjónin gloir inneltir — hugtíkin av óruddinum innan-skalla.

Tað má vera eitt ræðuligt órudd innanskalla í hesum sama »L.-S.«, síðani hann ikki kann finna greiðu á fálaldsunga sambandsins. Tí ikki hevur sambandið gjørt annað í málsligum og mentunarlígunum spurningum nú í 25 ár, enn sparrað ímóti av allari orku fyri fíðarhóskandi málsligum og mentunarlígunum krovum, so tey ikki skulu hava notið nakrar sendir. Sambandið hevur einki annað gjørt í hesum mállum ulla sparrað og forðað — nort um fálaldsunga sín. Og ulla at teir hava givið sær fær um tað, eta teir á henda hilt sín egna hala — tynna um sambandsflokkin.

Tað kann væl sigast — og við roltum — at tað í dag er frægari státt við móðurmálsins rætti enn fyri 25 árum síðan, og tað sama kann væl eisini sigast í mentunarmálum. Men her hava hvørki Foroyamál ella mentunarmál sambandinum nakað fyri at takka, tí

1) sambandið hevur ongantíð, síðani flokkurin var fbyrtur, reist eitt einasta krav fyri móðurmálsins rætti og til mentunarlígan frama, og

2) hevur sambandið kanska onkra hendingarferð givið eftir í sínum íhaldið, so er tað tí, og bert tí, at teir hava verið drignir eftir hárinum.

Hetta er sannleikin um sambandsins stríð fyri móðurmáli og mentunarmálum, men táid vundið er eitt lítið fet fram eftir, málsliga ella mentunarlíga, so erpa teir visu í sambandinum sær, lítil »L.-S.« ikki minst.

Sjálvandi kemur tað ikki sambandsíhaldinum væl við, at javnaðarmenn ikki eru líka gudstorgingnir í tjóðskapar- og mentunarmálum, sum teir, men tað gerst nú ikki við. Javnaðarmenn standa altíð í besta samburði við sjálvsogdum, fíðarhóskandi krovum, til frama fyri menniskjarettindini, andalig og kroppslig, mentunarlí og málslig. Tað er nú í Foroyum so státt, at tað er ovseint at týna tað tungumál, við tala, ovseint at myrða hin tjóðskaparliga anda, ið stendur í fullum vorkstri her á landi, men kortini letur tað seg enn gera, at brongla og fáa avskeplað okkara mál í týðingum, so ikki bert andin, men kanska eisini týðingurin verður myrður.

Javnaðarmenn krevja tí Foroya máls óskerda rætt — eisini við dómstólarnar, um so neist-arnir rúka úr sambandinum.

M. S. Viðsæin.

Garanti til Fiskeexportørar.

Betænkning og Forslag fra
Lagtingets Budgetudvalg.

»Foroya fiskaútflutningsfelagi« har andraget om, at Lagtinget vil garantere for et Laan til enten de enkelte Fiskekøbmænd, der trænger til et midlertidigt Laan paa færdigvirket Klipfisk, eller til Foreningen, der saa igen skulde fordele Beløbene til de forskellige. Der anføres, at Fiskekøbnerne har været meget tilbageholdne grundet paa de vanskelige politiske Forhold i Spanien, og Prisen har været saa lav, at Salg har medført Tab for Sælgeren. Man forven-

ter, at der senere paa Efteraaret skal blive mere Efterspørgsel og dermed højere Priser; men da Købmændene staar overfor store Udbetalinger for Salt og Proviant o. L., tvinges de let til at sælge Fisken til altfor smaa Priser for at skaffe Penge. Man andrager derfor om, at Lagtinget yder den omtalte Garanti, saaledes at Købmændene kan faa et Forskud paa f. Eks. 10 Kr. pr. Balle Klipfisk. Beløbet skulde tilbagebetales, efterhaanden som Fisken bliver solgt. Det anføres, at et Beløb paa 300.000 Kr. vilde være en god Hjælp.

Udvalget har haft Samraad med Bestyrelsen for »Foroya fiskaútflutningsfelagi« og med Repræsentanter for Foroya Banki. Udvalget maa nære stor Betænknelighed ved at afgive en saadan Garanti af mange forskellige Grunde; men under de foreliggende ekstraordinære Forhold har Udvalget dog ment at maatte gaa med hertil.

Da en Del Fiskeexportører ikke er Medlemmer af den ovennævnte Forening, vil man tilraade, at der garanteres for indtil 275.000 Kr. til Laan til Medlemmer af Foreningen og indtil 25.000 Kr. til Laan til andre. Ansøgningerne fra Medlemmer af Foreningen maa være indkomne inden den 1. September d. A. og for de andres Vedkommende inden den 10. September d. A.

Udvalget foreslaar derfor, at Andragenderne bliver gennemgaaet og overvejet af Lagtingets Formand med Bistand af »Utflutningsfelagi«s Formand og en af Banken valgt Repræsentant. Derefter foreslaar man, at Tingets Formand skal afgøre, hvorvidt der skal ydes Laan og hvormeget samt Betingelserne for Laanet, dog saaledes, at der ikke ydes over 200 Kr. pr. Ton Klipfisk.

Laanene ydes de enkelte gennem Foroya Banki, saaledes at Tingets Formand paa Tingets Vegne skal være bemyndiget til at give Garantierklæring overfor Banken og sørge for Udstedelse af Forskrivninger og saa vidt muligt sørge for, at der gives Haandpant som Sikkerhed for Laanene eller anden betryggende Sikkerhed. Laanene forrentes med almindelig Bankrente og tilbagebetales senest inden Nytaar og under alle Omstændigheder, saa snart som vedkommende Fisk er solgt. I særlige Tilfælde kan Tingets Formand give en kortere Udsættelse, saafremt Fisken ikke er solgt inden Nytaar. Omkostningerne ved Tilsyn med Fisken etc. afholdes af Laantageren, og ved Ydelsen

af Laanet tilbagebetales 1% til Sikkerhed for Betalingen af disse Omkostninger. Lagtingets Formand bemyndiges iøvrigt til at foretage alt fornødent.

Ansøgninger fra andre end Medlemmer fra »Utflutningsfelagi« indkaldes ved Bekendtgørelse i Aviserne.

Laantagerne skal forpligte sig til, at Fisken kan sælges underhaanden, men kun med Lagtingets Befuldmagtelses Samtykke, og Salgskontrakten maa kun oprettes med dennes Samtykke, og Køberne underrettes om, at der er givet Sikkerhed i Fisken.

Man har faaet oplyst, at paa Island ydes der som Laan paa færdigvirket Fisk 45 Kr. pr. Skp. stor Fisk og 35—40 Kr. pr. Skp. mindre Fisk, og at Laantagerne maa give Pant i vedkommende Parti Fisk.

Forslag.

Lagtinget garanterer overfor Foroya Banki, Thorshavn, for Laan paa indtil ialt 300.000 Kr., som efter Anmodning fra Lagtingets Formand paa Tingets Vegne maatte ydes Fiskeexportører, dog ikke over 200 Kr. pr. Tons Klipfisk, som vedkommende maatte ligge med, og iøvrigt paa de ovenfor nævnte Vilkaar. Tingets Formand bemyndiges til at underskrive paa Tingets Vegne nødvendige Dokumenter og til iøvrigt at foretage alt fornødent.

Forslaget vedtoges enstemmigt.

Sildeekspeditionen.

»Foroyatíðindi« bragte i sidste Uge følgende Interview med vor Partifælle

Lagtingsmand P. M. Dam:

Vi træffer P. M. Dam nede paa Kajen igaar, travlt beskæftiget iblandt de hjemkomne Sildefiskere.

— Vi spørger, hvorledes han er tilfreds med den store Sildeekspedition?

— Godt, svarer Hr. Dam, for saa vidt angaar Fangstmængden — og forhaabentlig bliver det økonomiske Udbytte tilfredsstillende.

Vi har som bekendt solgt 12.000 Tønder af de fangede 20.000. Opnaar vi lignende Priser for det usolgte Kvantum, har vi al Grund til at være tilfreds med Salget.

— Hvad er Priserne for den Sild, der er solgt paa Levering?

— 25 og 31 Kr. for henholdsvis Saltsild og Kryddersild.

— Hvor meget har Ekspeditionen af hver Sort?

— Jeg kan ikke for Øjeblikket, da de store Skibe endnu ikke er hjemkommet, med Bestemthed sige, hvor meget vi har krydret og hvor meget vi har saltet. Men efter hvad Baadenes Mandskab oplyser, er der krydret ca. 15.000 Tønder.

— Hvor meget har Isvirkisbaadene gennemsnitlig fisket?

— 6—7—8—900—1000 Tønder.

— Hvad regner De med, at en Fisker med en Baad, der f. Eks. har fanget 900 Tønder, har tjent?

— Ca. 500 Kr. Netto, hvilket maa siges at være tilfredsstillende for 5 Ugers Fiskeri.

— Hvordan stiller Moderskibenes Fangst sig?

— Henholdsvis 3—4—5000 Tønder.

— Hvis det nu viser sig, at Ekspeditionen virkelig kan notere et tilfredsstillende Udbytte, vil man vel fortsætte til næste Aar?

— Ja, selvfølgelig. Som jeg saa ofte har fremhævet — det eneste rigtige er, at Færinger bestræber sig paa at spille paa flest mulige Strenge indenfor Fiskerihvervet.

(Vi maa give Hr. Dam Ret. Det vilde uregtelig være at ønske, om vi i Fremtiden ikke som hidtil var afhængige kun af Salt- og Klipfisken).

— Tilslidst spørger vi hvem det egentlig er, der har startet denne store Sildeekspedition, og hvem der tager Tab og Gevinst? (Vi spørger, fordi vi ser i de fleste danske Blade Sagen fremstillet, som om det drejer sig om en specifikt dansk Ekspedition).

— Det er selvfølgelig Andelselskabet Isvirkir, der har startet Ekspeditionen, og som tager Tabet saavel som Gevinsten.

Men Isvirkir har startet Ekspeditionen ved Statens Hjælp, og Mandskabet paa de store Skibe, Moderskibene, udgøres hovedsagelig af Danskere. Moderskibene saavel som de færøske Baade har haft norske Sildeformænd og Notbasser.

Vi kan roligt kalde Ekspeditionen for et Færøsk-Dansk Foretagende, et praktisk Resultat af et godt Samarbejde mellem Færinger og Danskere.